

עת לדרוש

פרשת חיי שרה | כ"ז מרחשוון ה'תש"ע | גליון מס' 33

חברותא שאחרי מיתותא / ד"ר חנוך בן פזי

למנוף העמוק ביותר לפעולה. במילים אחרות, לא רק לתת כבוד לאחר ולשונה, אלא להתייחס אל השונות כמרכיב המרכזי ביותר של כבוד ושל אחריות בחברה. ייתכן וזהו גם המפתח להבין את רצונו ובחירתו של יצחק אבינו, כאשר הוא מבקש לכוון מערכות יחסים אחרות בין ילדיו השונים כל כך זה מזה. כביכול אומר יצחק לעצמו, אם בית אברהם היה החידה, הבית שאני מקים יכול להיות הפתרון.

בשבועות האחרונים אנו מציינים את יום השנה לרצח רבין. מי שחי בארץ בתקופה ההיא של הרצח, יודע את החוויה והמשמעות של היות "ויהי אחרי מות". את ההתנסות הפרטית והציבורית, את הנערים היושבים בכיור במשך שעות ארוכות, את הנרדפות ואת הנרדפות. את הבכי והשותפות של רבים מבני הארץ הנאספים יחד לקבור את רבין. אפשר גם לציין בחודש הזה את אותם שבועות ראשונים שלאחר הרצח, שבהם היה נדמה כאילו החברה הישראלית עומדת בפני שינוי גדול. הפרשה הזו מציעה אלטרנטיבה חברתית שאולי ניתן לראות בה גם אלטרנטיבה חינוכית: חברותא ולא במקום מיתותא.

על אחד הבניינים הבולטים של סמינר הקיבוצים מתנוסס שלט גדול: ארבעה בנובמבר. כאילו עומד השלט ומתריס בפני כל העוברים והשבים או הבאים בשערי המקום, כי מוטל עליהם לזכור את אותו היום, כאשר הם מבקשים לפעול בשדה החינוכי. המכון לחינוך דמוקרטי, נקרא אל הדגל בעקבות אותו היום, מתוך מחשבה שהחברה הישראלית זקוקה לכלים החינוכיים הדמוקרטיים בתוך מערכת החינוך. וממש באותה העת של "אחרי", הוקמה גם 'צו פיוס', אשר אנשיה נקראו אל השסע החברתי במדינת ישראל, זה שבין דתיים ובין חילוניים, זה שבין ימנים ובין שמאלנים. ושלטיהם תבעו מכל פינת רחוב: פיוס.

"תכנית חברותא" היא יוזמה של סטודנטים ומרצים השותפים לקבוצות השונות הללו, ובאים ממגזרים שונים של החברה הישראלית, אשר ביקשו לחשוב מחדש על "חינוך יהודי דמוקרטי".

המשך בעמ' אחרון

כיצד מארגנים מחדש את החיים בצל האבל? בהתכוונות לשאלה זו הופכת פרשת חיי שרה לסיפור משפחתי, כמעט סיפור אינטימי משפחתי, אשר נדמה שיכול לאפשר הזדהות של משפחות רבות. השאלה שבה נפתחת הפרשה עם מותה של שרה, מעלה את הצורך והאפשרות של התחדשות החיים המשפחתיים בצל מותה של שרה עד: "וינחם יצחק אחרי אמו". ומסתיימת במותו של אברהם:

קבורתה של שרה ציור: גוסטוב דורה

"וימת אברהם בשיבה טובה זקן ושבוע". העדות הניתנת באופן מוקפד להגעתו של אברהם, להתכנסות המשפחתית, להספד ולבכי, ואולי יותר מכל מקום אחר יש כאן תיעוד רגשותיו של אברהם כלפי שרה. לימים יהפוך הרגע האינטימי והאישי הזה, לסיפור מכונן פוליטי החוצה את החברה הישראלית, אבל בפרשה הזו הוא עדיין מופיע כסיפור אישי ומשפחתי. ובצידה

השני של הפרשה, במילים ספורות וקטנות, ניתן לצפות בחיבור מחדש שבין ישמעאל ליצחק אחרי מותו של אברהם. המתח שבין האמהות, הגירוש העקידה הושמו בצד, לטובת ההתכנסות והפעולה המשותפת של בני אברהם. וכאילו לא די בשני סיפורים אלה, מוסיף רבי לוי ומתאר במדרש בראשית רבה את מותו של תרח כחלק מפרשה זו, ואת החלטתו של אברהם להצטרף למסע הלוויית אביו בחורן. לאחר השנים של הניתוק מאביו, הוא חוזר לביקור אחד נוסף בבית אביו, והפעם לציון מותו.

תשומת הלב הניתנת להירתמות המשפחתית בצל המוות, יכולה להיות מאד מטרידה. למה רק בצל המוות חוזר אברהם הביתה? למה רק בצל המוות ייפגשו יצחק וישמעאל בשנית? האם נגזר עלינו כבני אדם לפעול כשכבר מאוחר מדי? ואולי במקום לשאול את השאלה של המאוחר מדי ושל הצער וההתכנסות אחרי מות אדם הקרוב לנו, מוטב לנו לפעול עם הפנים כלפי העתיד, אל העשייה המשותפת ואל התקווה. לא רק על ידי הנכונות להתגבר על המתחים ועל הדילמות המשפחתיות והציבוריות, אלא להפוך את השונות ואת הקשיים

העלון "עת לדרוש" מופק על ידי צעירי נאמני תורה ועבודה

צעירי נאמני תורה ועבודה היא תנועה של צעירים ציונים דתיים השואפים לגשר בין החיים הדתיים לחיים המודרניים ולהתמודד עם הקונפליקטים העולים מכך. אנו מאמינים שנוכל לעצב את תפישתנו תוך הקשבה ודיון עם בעלי דעות שונות.

ברצוננו להעלות בקרב הציבור הציוני דתי בפרט, ובציבור בכלל דיון בנושאים כגון: דת ומדינה, מעמד האישה, צדק חברתי ודומים - נושאים בוערים הצריכים לעמוד בראש סדר יומו של כל אדם השואף לחיות חיים דתיים בעולם המודרני.

אנו מקווים ליצור חיים דתיים משמעותיים וערכיים באמצעות דיון פתוח ופומבי על המתרחש בחברה בכלל ובציבור הדתי בפרט. אנו נשמיע את הקול הדתי המתחדש, קול המעורה בתרבות הישראלית העכשווית כמו גם בעולם הדתי לכל ענפיו ורבידיו.

נשמח לקבל תגובות והערות אנו כתבו לנו והגיבו:
email: etlidrosh@gmail.com

מערכת: רני חזון וייס, יותם ברום ומני אריאב.

העלון יוצא בסיוע קרן: poppers-prins stichting
לתרומות ולפרסום, ניתן לפנות למשרדינו: 03-6072739

הפקה והפצה: אשדיר פרסום והפצה בע"מ.
טל. 03-9239111. op9 03-9239393

לְעֶץ יֵשׁ הַגִּיּוֹן כְּפֹל / אגני משאול

לְעֶץ יֵשׁ הַגִּיּוֹן כְּפֹל.
אִם נֶעְזֵב אֶת הָרָאשׁוֹן וְנִתְחַלַּל
בְּעֵלְוֵה הַמְעַדְנָה
כְּלָפִי מָטָה -

נִרְאָה שְׁבִה־דְרָגָה, תוֹךְ מַחִיקֵת הַמִּיָּתֵר
הוּא רוֹצֵה בְּהַתְלַמְּדוֹת עֲנִפִים בְּרוּרָה
דְּרָךְ קוֹ פְּשוֹט אֶחָד
לְתוֹךְ הַאֲדָמָה.

וְחָשׁוּב מְאֹד הַמְעַבֵּר הַזֶּה יֵשׁ בּוֹ

סְמָלִים שֶׁל אֹר וְחֶשֶׁךְ אִם נִרְצָה אֶפְלוּ
מְשִׁיחֵו טְרָגִי בְּעוֹלְמוֹתָיו הַחֲצוּיִם
שֶׁל הָעֶץ.

כֹּל הִיְרִידָה הַזֹּאת -

כְּדִי לְשׁוֹב וְלְהַתְפַּרֵּשׁ

בְּשֶׁרְשֵׁים,

יְכָאן אִם רוֹצִים עוֹשִׂים

תְּפִינֵית

בְּמַעֲלֵה הַהַגִּיּוֹן הַשָּׁנִי.

לוח מודעות:

מוקד צדק חברתי בחינוך הדתי
הורים לילדים בממ"ד?
מתלבטים לאן לרשום את הילד?
עזרה, ייעוץ וטיפול בפניות:
מיכיל 052-7492543

בעקבות ההצלחה האדירה
אנו מזמינים אתכם
לכנס "לאן הולכת ההלכה ב"
שיעור במלון ספא קלאב בים המלח.
בנושא: "רבנות או ריבונות?"
הכנס יתקיים בעז"ה בשבת פרשת
משפטים, חמישי-שישי, 11-13 בכפראור.
הקדימו לשריין מקום!
פרטים נוספים יתפרסמו בימים הקרובים
באתר נאמני תורה ועבודה:
www.toravoda.org

בית מדרש "רעים" פותח את שנתו השישית
ומזמין בגרי ובגרות צבא ושירות לאומי,
סטודנטים וסטודנטיות לחברת לימוד
שבועית באווירה נעימה וחברת ומתוך רחב
דעת. המפגשים מתקיימים בימי שישי
בבוקר ביחשלים.

המפגש הבא יתקיים ביום שישי הקרוב
ה-20 בנובמבר בשעה 10 בבוקר, רח'
טשרניחובסקי 49 קומה 3 דירה 7, ירושלים.

לפרטים נוספים ניתן להתקשר ליונית
052-8640818 או לאפרים 054-5216187

פרטים והרשמה באתר: www.toravoda.org.il

חברותא שאחרי מיתותא ◀ המשך מעמ' ראשון

לא להסתפק בחיפוש אחר דיאלוג שבין דתיים וחילוניים, אלא להיות מוכנים לאתגר המעמיק שרצף הזהויות היהודיות בחברה הישראלית מעורר. התכנית מכוונת לבתי הספר המשלבים דתיים וחילוניים, אך גם למי שמכוונים לחנך בתוך המסגרות הדתיות, המסורתיות או החילוניות בארץ. את ההיבדורות בין אנשים שונים וקבוצות שונות, הם מבקשים לרתום ליצירה חינוכית חשובה, אשר בה הדיאלוג לא נועד לפתור בעיות וליצור גשר, אלא כזה שבה הוא מהווה את סדר היום. בלמידה בחברותא

ד"ר חנוך בן פזי, החוג למקרא ותרבות ישראל, סמינר הקיבוצים המגמה לפילוסופיה יהודית, אוניברסיטת בר אילן.

החופש לגשר / ד"ר ליאת יוספברג-בן יהושע

שונים כגון איכות הסביבה ויהדות, תרבות יהודית ומסע בין הצבעים, כשברקע נשמעות נעימות תפילת השחרית של ילדי קבוצת התפילה. שיגרה זו מדגימה כי לימוד רב-רבדי אפשרי ואף מומלץ. שתי קבוצות, השייכות התפילה והמפגש, תורמות האחת לשנייה בחיפוש השונה והזהה ובחידוד הזהות המלאה של עצמו.

מפי עוללים זה נשמע הרבה פחות במבט - הנה ציטוטים מ"בית-מדרש" שהתרחש בביתנו סביב פרשת נח. **אמא:** נו אז מיקי, מה דעתך על כל סיפור תיבת נוח את חושבת שהוא אכן התרחש? **מיכל:** כן, בוודאי. זה כתוב בתורה.

אמא: אלוהים באמת כל-כך כעס שהחליט להעניש כך את כל האנושות? **מיכל:** לא בטוח שיש אלוהים, אני לא מבינה אם אין לו גוף וצורה אז איך הוא דיבר אל נוח? וחופץ מזה מדוע הוא דיבר רק בימי התנ"ך איך זה שעכשיו לא שומעים אותו?

יעל: לדעתי יכול להיות הסבר שבימי-התנ"ך היה אלוהים ואז הוא מת! (האם היא קוראת שפינוזה בסתר?)

מיכל: אלוהים לא יכול למות, זה לא מסתדר עם כל סיפור גן-עדן ועץ החיים. רק לאלוהים מותר לאכול מפרי החיים ולכן הוא לא ימות.

שתייהן מסכמות: האמונה באלוהים היא לא מה שמחליט אם אתה מאמין לסיפור או לא. יש חילוניים שמאמינים באלוהים ולא מקדשים את השבת ויש מסורתיים שמאמינים ומקדשים ויש דתיים וחרדים וכל אחד בוחר בדרך שלו.

אמא: אז מה אנחנו אם-כך? **כולם:** אנחנו איפשהו באמצע עם קידוש ובלי הבדלה, עם כשרות ובלי 2 מקררים - מכבדי-מסורת.

ד"ר ליאת יוספברג-בן יהושע - ד"ר לביולוגיה חוקרת במכון לחקר הסרטן בבית-החולים ע"ש שיבא. חברה בוועד-המנהל של עמותת גשר מוסדות חינוך קשת מזכרת בתיה - קהילה עירונית של משפחות דתיות וחילוניות, שחרטה על דיגלה לחיות לחנך ביחד.

"אלופינו ומסבלינו" / הרב יהושע אנגלמן

בפרשתנו, אברהם אומר לעבדו "ואשביעך... אשר לא תיקח אישה לבני מבנות הכנעני אשר אנכי יושב בקרבן. כי אם אל ארצי ואל מולדתי תלך ולקחת אישה לבני ליצחק". רש"י ואחרים מסבירים כי בת הייתה לו לאליעזר והיה מחזור להשיאה ליצחק אלא שאברהם רואה בהם מינים שונים ואינו רואה את נישואיהם בחיוב למרות היותה בתו של מי שהיה "דולה ומשקה מתורת רבו", אשר גדלה בחינוך ביתו של אברהם. אברהם מעדיף להשיא את יצחק לרבקה אשר גדלה בבית עובדי עבודה זרה, ונדמה כי הוא סבור שאלו דברים שניתן לגשר עליהם.

אין זה פשוט או קל. ככל שאדם גדל ומשתכלל, ככל שלומד "לקרוא שמות" - להכיר עצמו וזולתו יותר - אזי קשה יותר להתפעם מהזולת. אולם כאשר קורה הדבר, חבל לוותר בקלות, מה עוד שניתן ללמוד מהשוני ולמצוא נקודות ממשק רבות מהבחינות. נדמה לי כי לרובנו יש יותר מצייר אחד - דתי-חילוני - שעליו נמתחים חיינו. כפי שיש אנשים שמתחת לזקנם מגולחים, כן יש "חילונים" רבים שהרגישות היהודית, מושרשות ורוחניות שלהם עמוקה יותר מהרבה שומרי מצוות. האתגר הוא במפגש עם אנשים 'דתיים' למרות שאינם שומרים מצוות. הרב קוק זצ"ל קומם עליו את מתנגדיו בהכירו במציאות של חילונים העולים על חלק מה 'דתיים', ברגישותם הדתית. הרי אנחנו מכירים גם דתיים רבים שכל רגש של עומק וגובה דתיים, כל חוש לקודש ולטוהר - מהם והלאה.

פעם נשאלתי להגדרת 'דתי' לעומת 'חילוני'. אינני שש להגדרות כאלו, ובכל-זאת חשבתי לעצמי על החיבור ביניהם באמצעות ברית. חיים מתוך ובתוך ברית מחייבים רכות, ענוה ותום. יש אנשים שאולי נאמנים לתורה-ועבודה אבל שולחן שבת שלהם, על אף זמירות ודברי התורה, הינה בעצם שולחן של חולין. יש שנעמוד אתם בקידוש ונדע שאתם תיתכן שבת, תיתכן ברית. בתקווה כי נדע ליצור גשר וברית בין אנשים ולהסתכל על השווה והמאחד בינינו. שנדע ליצור חברה שמעודדת דיאלוג עם האחר והתפעלות מהיפיו והשוני בו, חברה של אחדות ולא של פיבוד.

הרב יהושע אנגלמן פסיכותרפיסט ומלחין, לימד בישיבות "הכותל" ו"עותניאל" וכיום רב בית הכנסת "יקר" תל אביב.

150 מחיר מנוי (חמישה גיליונות) ש"ח

60 מחיר לצעירים: ש"ח

דעות

דעות

דעות

יפה קול וטוב לב נגן

מחזיקה יהודית: קולות ימים-חדשים

מתוך הגיליון החדש:

- עד השיר הנקי, האמיתי **אביתר בנאי** ואיתמר אלדר
- יוקולו השמיים והארץ **רבקה מוריס**
- המחזיקה הערבית בבית הכנסת **רוני איש-חן**
- קול אישה - ערב או ערוה? **תנה פנחס**
- ראיון עם פרופ' אמרה היידו **עמרי שאשא**

ציון ישארו דנין

אינן ישארו דנין

מחיר: 44

דברים שאין להם שער

דברים שאין להם שער

מחיר: 44

בצאם ישתכן

בצאם ישתכן

מחיר: 44

להזמנת גיליון חנים בטל': 03-6072739 או במייל: deot.ta@gmail.com
אתר האינטרנט של דעות: http://toravoda.org.il/he/deot

הפחד ממחשבה

על חשיבה בתוך ה"קו" ומחוצה לו בציונות הדתית

בעקבות אקדמות כ"ג

פרשת וישלח, י"ח כסלו, 5.12.09, במלון המלכים בירושלים

בהשתתפות: ד"ר ברוך כהנא • גב' חיותה דויטש • הרב בני להמן • ד"ר דוד ענקי • פרופ' ישראל רוזנסון

מחירים (פנסיון מלא): 950 ₪ לזוג | 860 ₪ לחברי תנועת נאמני תורה ועבודה.

מחירים (פנסיון מלא): 950 ₪ לזוג | 860 ₪ לחברי תנועת נאמני תורה ועבודה.

לפרטים והרשמה: www.toravoda.org.il, או במשרד "נאמני תורה ועבודה", טל': 03 6072739.